

Bilim İnsanları / İş İnsanları

25 Temmuz 2018 tarihinde gazete ve televizyon haberlerinde “bilim insanları Mars yüzeyinde buzul tabakaları buldular” diye bir haber vardı. 18 Ocak 2018 tarihli gazetelerde ise “TÜSİAD adını değiştirdi. Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği yerine Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği ismini aldı. Kurum isminin kısaltması ise değişmedi. TÜSİAD olarak kaldı.” diye haberler vardı. Haberlerde TÜSİAD’ın attığı bu adımın son dönemde iş dünyasında yaşanan kadının yeri tartışmalarının üzerine atıldığı dikkat çekilmekteydi.

“iş insanı”, “bilim insanı” gibi zorlama ifadeleri görünce hep insanlar neden böyle zorlama ifadeler kullanıyorlar diye Türkçemiz için hayıflanmışım. Ülkemizde ısrarla ifade özgürlüğünün olmadığından yakınılmaktadır. Maalesef ülkemizden “ifade özgürlüğü” yaşanmasından daha ziyade “ifade güçlüğü” ve “ifade özürüllüğü” yaşanmaktadır.

Gazetecilerin ve aydınların yeterli eğitim almadıklarından mıdır, eğitim sistemimizin yetersiz olduğundan mıdır yoksa Türkçeyi doğru şekilde öğrenemediğimizden midir bilmem basın yayındaki haberler başta olmak üzere yazılan köşe yazılarında, raporlarda hatta edebi yazılarda çok sığ ifadeler kullanılmaktadır.

Örneğin, ticaret, endüstri vb. alanlarda sermaye koyarak girişimde bulunan ve faaliyet gösterenleri ifade eden müteşebbis veya girişimci kelimelerini yetersiz ve eski bulan dil bilimcilerimiz Türkçeye “iş adamı” ifadesinin yerleşmesine gayret göstermiş olmalı ki bu ifadenin Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde de yer almasını sağlamışlar. Bu defada kadın hakları savunucuları ve feministler kazan kaldırıp “iş adamı” ifadesi eşitlik ilkesine aykırıdır. İş dünyasında faaliyet yapanlar sadece erkekler değildir. Kadınlar da iş dünyasında en az erkekler kadar faaliyet göstermektedirler.” gibi şikâyet ve talepler doğrultusunda dilimize “iş adamı” ifadesi yanına bir de “iş kadını” ifadesi yerleştirilmiş ve TDK sözlüğüne de konulmuştur. Bir müddet bu ifadeler kullanılmaya devam edilirken, “iş dünyasında faaliyet yapanlar neden kadın erkek diye ayrılıyor, bu ayrıma ne gerek var, bir de hünsalar var, hünsa girişimcilere de iş hünsası mı denilecek” şeklindeki serzenişler karşısında çaresiz kalan dil bilginleri kadın, erkek ve hünsa tüm girişimcileri içerecek şekilde “iş insanı” diye bir ifade önermiş olmalı ki, bu ifade yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Lakin, “iş insanı” ifadesi çok zorlama bir ifade olduğundan TDK sözlüğünde yer verilmemiştir.

İnsanlar neden ticarete ve sanayide faaliyet gösteren herkesi ifade eden girişimci ya da müteşebbis kelimelerini kullanmazlar da kendilerini “iş insanı” diye zorlama bir ifadeyle meramını anlatmaya çalışırlar. Dil bilginleri, aydınlar ve girişimciler enerjilerini neden böyle gereksiz ve anlamsız ifade üretmeye harcarlar bir türlü anlayamıyorum. Zorlama kelime bulmaya çalışacaklarına Türkçeyi daha iyi öğrenip enerjilerini üretime harcasalar insanlığa daha yararlı olurlar.

Benzer şekilde, bilimsel bir konuda çok bilgisi olan kimselere bilgin veya âlim denilmesine rağmen akli evvel birisi çıkıp bilgin yerine “bilim adamı” diyelim demiş olmalı ki toplumda genel kabul görmüş ve TDK sözlüğüne de alınmış. Gel gelelim “yahu bu erkekler hep bizi kandırıyorlar” diye sinsi sinsi etrafta dolaşan kadınlar özellikle feministler yine isyan bayrağını çekmişler ve “bilimsel konularda kadınlar da erkekler kadar faaliyet göstermektedirler, bilimsel konularda çalışma yapan kadınlara da “bilim kadını” denilmeli” diye talepte bulunmuşlar. Kadınlarla baş edilemeyeceğini anlayan erkekler, özellikle dil bilimciler “tamam, tamam merak etmeyin sözlüğe “bilim kadını” ifadesini de alırız” demişler ve böylece TDK sözlüğüne “bilim kadını” ifadesini almışlar. Ancak, sözlüğü düzenleyenler “yahu bilim kadını demek aslında bilim adamı demektir, nasıl olsa kadınlar sözlüğe bakmayı akıl edemezler” diyerek “bilim kadını” ifadesinin karşılığına da “bilim adamı” ifadesini yazmışlar. Bu yüzden TDK’da yer alan “bilim kadını” ifadesi bana, kadınlara şirin görünmek ve yasak savmak amacıyla konulmuş gibi gelmektedir.

Hatta TDK sözlüğüne inandırıcı olsun diye bilimle uğraşan herkesi ifade edecek şekilde “bilim insanı” ifadesi bile konulmuş ve bu ifadenin anlamının da “bilim adamı” olduğu belirtilmiş.

Sözlükte “bilim kadını” ve bilim insanı” ifadeleri yer aldıktan sonra kadınlar, ya bunların ne anlama geldiğini merak etmediklerinden ya da “erkeklerle uğraşılmaz, zaten ne dediğimizi bir türlü anlamıyorlar” diye pes etmiş olduklarından “bilim insanı” ifadesi onlara da makul gelmiş ve kamuoyu tarafından yaygın olarak kullanılmaya başlanılmıştır. Maalesef âlimi de, aydını da, cahili de bilgin veya âlim kelimesi yerine “bilim insanı” ifadesini kullanmayı kanıksamış durumdadır.

Sevindirici olan şu ki ülkemizde bütün olumsuzluklara rağmen bilime gösterilen saygıdan ötürü TDK sözlüğünde “bilim adamı” ve “bilim kadını” ifadelerinin yanında bir de “bilim insanı” ifadesi alınmış. Lakin emeğe saygı olmadığından sözlükte “iş adamı” ve “iş kadını” ifadeleri olmasına rağmen tüm insanları ifade etmesi düşünülen “iş insanı” ifadesine yer verilmemiş. Eğer kurumların isimlerinin sözlüğe uygun olarak ifade edilmesi gerekiyorsa TÜSİAD’ın açılımı olan “Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği “ ifadesi yakında yine değiştirilir sanırım.

Ticaret ve sanayi ile uğraşanlara “iş adamı”, “iş kadını” olmadı “iş insanı” diyerek; bilimle uğraşanlara “bilim adamı”, “bilim kadını” ya da “bilim insanı” diyerek kendimizi zorlayacağımıza ticaret ve sanayi ile uğraşanlara *girişimci* veya *müteşebbis*, bilimle uğraşanlara *bilgin* ya da *âlim* desek daha iyi olmaz mı?

28.07.2018

Hasan Çoban

www.hasancoban.com